

Prognose van gezinsvormende migratie van Turken en Marokkanen

Maarten Alders

De omvang van de tweede generatie Turken en Marokkanen zal de komende jaren in omvang toenemen. Omdat een deel van deze tweede generatie een partner uit het land van herkomst laat komen, kan dit leiden tot een toename van het aantal gezinsvormende migranten uit Turkije en Marokko. Ten behoeve van de nieuwe allochtonenprognose van het CBS is een model ontwikkeld waarmee de toekomstige omvang van gezinsvormende migratie kan worden gerelateerd aan de al in Nederland verblijvende Turkse en Marokkaanse bevolking. In de prognose wordt verondersteld dat het percentage jonge Turken en Marokkanen dat een partner laat komen, zal halveren. Het model laat zien dat hierdoor het aantal gezinsvormers eerst even zal dalen, om daarna gedurende ongeveer 20 jaar min of meer constant te blijven. Pas op lange termijn zal het aantal gezinsvormende migranten verder afnemen door de krimp van de tweede generatie.

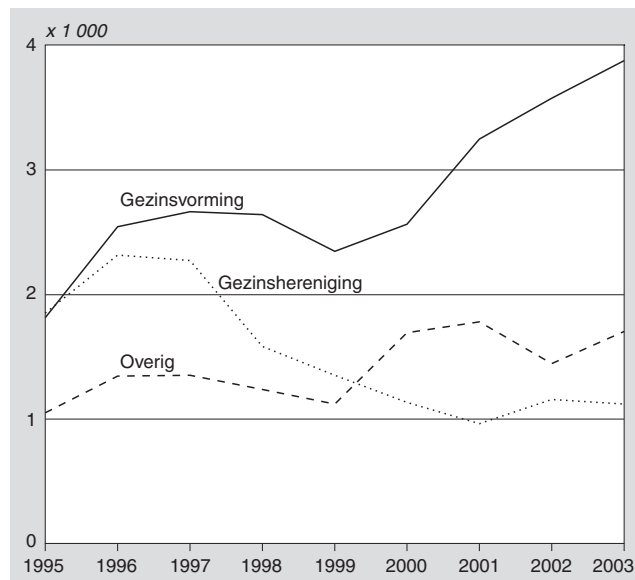
1. Recente ontwikkelingen

Jonge Turken en Marokkanen in Nederland zoeken hun toekomstige partner vaak in het land van herkomst. Omdat vooral het aantal jonge Turken en Marokkanen van de tweede generatie toeneemt en voorlopig zal blijven toenemen, kan bij een gelijkblijvende geneigdheid om een partner in het land van herkomst te zoeken, een toename van de gezinsvormende migratie worden verwacht. Om inzicht te krijgen in de mogelijke toename is een model ontwikkeld waarmee de toekomstige gezinsvormende migratie van Turken en Marokkanen kan worden gerelateerd aan het aantal Turken en Marokkanen dat al in Nederland woont. Op basis van veronderstellingen over de mate waarin deze laatste groep een partner in het buitenland zoekt, kan zo een prognose worden gemaakt van het aantal gezinsvormende migranten. Deze prognose vormt een bouwsteen voor de schatting van de migratie uit Turkije en Marokko in de nieuwe allochtonenprognose van het CBS.

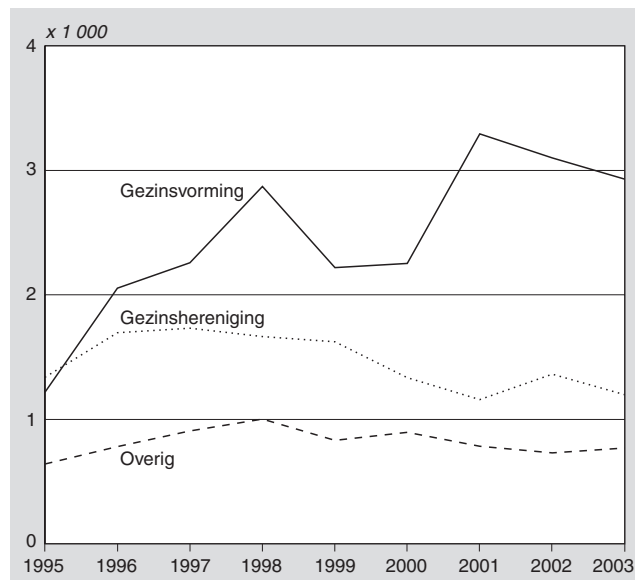
Onder gezinsvormende migranten worden verstaan migranten die zich in Nederland vestigen met het oog op een huwelijk of niet-gehuwd samenwonen. Gezinsvorming is alleen toegestaan als men beschikt over voldoende inkomen en passende huisvesting. Per 1 november 2004 is de minimumleeftijd van de huwelijkspartners uit het buitenland verhoogd van 18 naar 21 jaar en is het vereiste minimuminkomen van de in Nederland wonende partner verhoogd van 100 naar 120 procent van het minimumloon. Het aantal gezinsvormende migranten onder de Turken en Marokkanen is de laatste jaren gestaag toegenomen. In 2003 kwamen bijna 7 duizend in Turkije geboren immigranten naar Nederland. Bijna 4 duizend kwamen als gezinsvormer (grafiek 1). In 1995 kwamen nog geen 2 duizend gezinsvormers uit Turkije naar Nederland. Het aandeel gezinsvormers steeg hiermee van 38 procent van het aantal Turkse immigranten in 1995 tot 58 procent in 2003. Ook het aantal gezinsvormers uit Marokko is fors

toegenomen, van ruim duizend in 1995 tot 3 duizend in 2003 (grafiek 2).

1. Immigratie van Turken (1e generatie) naar motief, 1995–2003

2. Immigratie van Marokkanen (1e generatie) naar motief, 1995–2003

Het aantal gezinsvormende migranten hangt samen met het aantal personen in Nederland dat een partner in het land van herkomst zoekt. Al enige tijd is bekend dat vooral jonge Turken en Marokkanen een partner in het land van herkomst zoeken. Ongeveer twee derde van de Turkse mannen die in 2000 zijn gehuwd, heeft een partner uit Turkije laten overkomen (staat; zie ook kader 'Bron en periode'). Voor Turkse vrouwen is dit aandeel enkele pro-

Staat
Percentage Turken en Marokkanen dat per 1 januari 2003 in Nederland woonde en in 2000 is gehuwd en daarbij de partner uit het land van herkomst heeft laten komen

	Mannen	Vrouwen
	%	
Turken	66	64
Eerste generatie	68	63
Tweede generatie	61	65
Marokkanen	65	60
Eerste generatie	67	61
Tweede generatie	52	56

centpunten lager. De Marokkaanse tweede generatie laat in vergelijking met de Turkse tweede generatie minder vaak een partner overkomen.

2. Rekenmodel

Op basis van gegevens over de omvang van de toekomstige Turkse en Marokkaanse eerste en tweede generatie en het percentage dat een partner uit het land van herkomst laat komen, kan worden geschat hoeveel gezinsvormers de komende jaren naar Nederland zullen komen. Het model dat hiervoor is opgesteld bestaat uit een aantal stappen.

Stap 1: Het aantal Turken en Marokkanen wordt onderscheiden naar generatie, geslacht en 5-jaars leeftijdsgroep. Gestart wordt met de situatie per 1 januari 1997, zodat het model kan worden afgezet tegen de waarnemingen in de laatste jaren. Om ook het effect van de toekomstige geboortegeneraties mee te kunnen nemen, is gebruik gemaakt van cijfers over de toekomstige omvang van de tweede generatie uit de vorige allochtonenprognose.

Stap 2: Het aantal personen uit de eerste stap wordt onderscheiden naar hen die nog geen partner of kinderen hebben. Deze personen zouden een partner uit het land van herkomst kunnen laten overkomen.

Stap 3: Het aandeel personen wordt bepaald dat uiteindelijk een relatie zal krijgen. Er wordt bij de verdere analyses verondersteld dat 95 procent van alle personen ooit zal samenwonen (al dan niet gehuwd). Dit percentage is gebaseerd op gegevens uit het Onderzoek Gezinsvorming en de huishoudensstatistiek van het CBS.

Stap 4: Op basis van stappen 2 en 3 wordt het aantal personen berekend dat nog een relatie zal krijgen.

Stap 5: Er wordt een veronderstelling gemaakt over het percentage Turken en Marokkanen dat een partner laat overkomen. De percentages in de staat vormen het startpunt voor geboortegeneraties die zich nu in de fase van relatievorming bevinden.

Stap 6: Het totaal aantal partners dat zal immigreren wordt berekend. Hiertoe worden de percentages uit stap 5 vermenigvuldigd met het 'potentieel', berekend in stap 4.

Stap 7: De leeftijd waarop de 'zoekers' in Nederland hun partner laten komen, wordt bepaald. Hierbij wordt gebruik gemaakt van gegevens uit de huishoudensstatistiek van het CBS. Deze stap is van belang voor de spreiding over de tijd van het aantal gezinsvormende migranten uit stap 6.

Stap 8: Op basis van de uitkomsten van stappen 6 en 7 wordt het jaarlijks aantal gezinsvormende immigranten berekend.

De cruciale stap in het model is stap 5. In deze stap kunnen gevoeligheidsanalyses worden uitgevoerd met betrekking tot het percentage Turken en Marokkanen dat een partner laat overkomen.

Het model houdt met een aantal zaken geen rekening. In de eerste plaats houdt het geen rekening met echtscheiding. In het model kunnen personen maar één keer een partner laten overkomen. Eventuele nieuwe partners die na een echtscheiding uit het herkomstland komen, worden dus buiten beschouwing gelaten. Daarnaast houdt het model geen rekening met het feit dat de instromers (immigranten) in het model zelf gezinsvormende migrant zijn. Ook deze gezinsvormende migranten zouden na een echtscheiding een nieuwe partner kunnen laten overkomen.

Behalve voor gezinsvorming komen ook Turken en Marokkanen met andere motieven naar Nederland (zie ook grafiek 1). Dit zijn hoofdzakelijk gezinsherenigers, zowel voor Turkije als Marokko 1000 à 1500 per jaar. Ongeveer twee derde van deze gezinsherenigers is jonger dan 18 jaar en zal dus een thuiswonende kind zijn en later mogelijk ook zelf een partner in Turkije of Marokko zoeken. Het gaat om ongeveer 800 personen per jaar. Uitgaande van 95 procent relatievorming en 50 tot 70 procent gezinsvormende migratie, zouden deze immigranten op jaarbasis een paar honderd extra gezinsvormende migranten op kunnen leveren. Ten slotte houdt het model geen rekening met emigratie of sterfte. Zo zal in praktijk een deel van de Turken en Marokkanen die op jonge leeftijd in Nederland wonen, emigreren vóórdat er sprake is van eventuele gezinsvormende migratie.

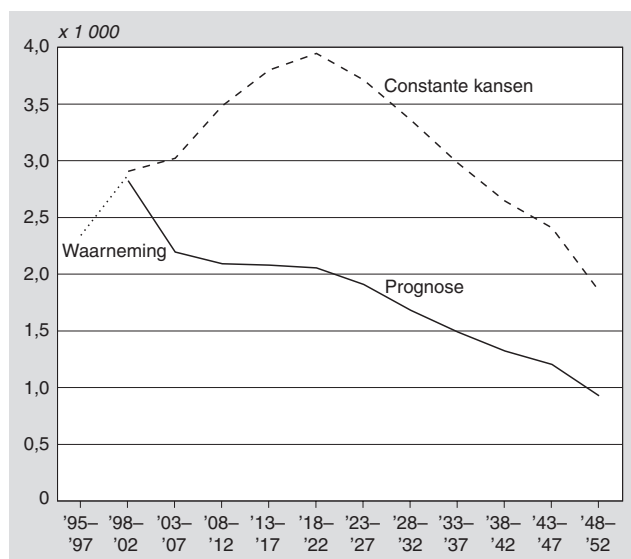
3. Prognose van gezinsvormende migratie

De belangrijkste veronderstelling in het model betreft het aandeel Turken en Marokkanen dat een partner laat komen (stap 5 in het model). Uitgangspunt is dat personen van 20 jaar en ouder dezelfde kansen hebben als nu worden waargenomen (zie staat). De kansen voor de leeftijdsgroep van 15–19 jaar worden zodanig ingesteld dat de modeluitkomsten voor de periode 1998–2002 overeenkomen met de waarnemingen. Het model wordt op deze manier geijkt.

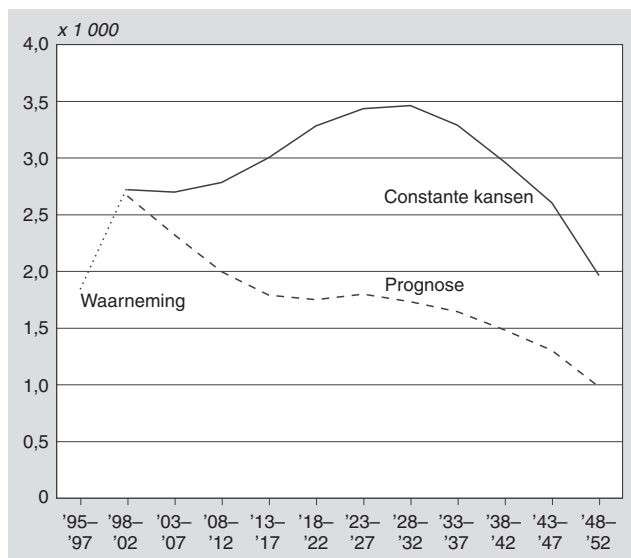
In de periode 1998–2002 zijn jaarlijks gemiddeld iets minder dan 3 duizend Turkse gezinsvormers naar Nederland gekomen. Met het model is in de eerste plaats doorgerekend wat de toekomstige aantallen gezinsvormers zouden kunnen zijn als toekomstige geboortegeneraties Turken en Marokkanen in Nederland in dezelfde mate een partner laten komen als in de afgelopen jaren het geval is geweest. In *grafiek 3* is dit voor Turkije weergegeven met de lijn 'Constance kansen'. Het is duidelijk te zien dat bij gelijkblijvende geneigdheid het aantal gezinsvormende migranten

zal blijven toenemen, tot bijna 4 duizend rond 2025. De oorzaak hiervan is het toenemende aantal Turken van de tweede generatie dat de leeftijd van relatievorming bereikt. Na 2025 neemt het aantal gezinsvormers weer af, omdat het aantal Turken in de gezinsvormende leeftijd afneemt. De Marokkaanse gezinsvorming laat bij constante kansen een vergelijkbare ontwikkeling zien (grafiek 4). Wel begint de toename van het aantal gezinsvormers op een later moment dan bij Turken, omdat de tweede generatie Marokkanen de komende jaren minder snel groeit dan de tweede generatie Turken. Daarnaast zijn Marokkanen gemiddeld ouder bij relatievorming dan Turken. Evenals bij Turken daalt op lange termijn het aantal Marokkaanse gezinsvormers in deze variant tot onder het huidige niveau.

3. Aantal gezinsvormende Turkse migranten, waarneming en prognose; gemiddelde per 5-jaars periode

4. Aantal gezinsvormende Marokkaanse migranten, waarneming en prognose; gemiddelde per 5-jaars periode

Voor de nieuwe allochtonenprognose van het CBS is inzicht in het toekomstige aantal gezinsvormers van belang. Het wordt niet waarschijnlijk geacht dat toekomstige ge-

boortegeneraties Turken en Marokkanen in dezelfde mate een partner uit het land van herkomst zullen halen als de huidige generaties. Voor de nieuwe allochtonenprognose is verondersteld dat voor Turkse en Marokkaanse jongeren onder de 15 jaar en voor toekomstige geboortegeneraties Turken en Marokkanen de kansen de helft zullen zijn van de huidige niveaus zoals weergegeven in de staat. Voor bijvoorbeeld Marokkaanse mannen jonger dan 15 jaar, en voor toekomstige geboortegeneraties, betekent dit dat een kwart de partner in Marokko zal zoeken. Grafiek 3 en 4 laten zien wat de gevolgen zijn van deze veronderstelling voor de Turkse en Marokkaanse gezinsvorming (zie lijn 'Prognose'). Voor Turkije leidt de veronderstelling tot dalende aantallen gezinsvormers in de periode 2003–2007. Na deze periode blijft het aantal gezinsvormers geruime tijd constant, iets boven de 2 duizend per jaar. De lagere kansen van jonge generaties Turken om een partner te laten overkomen, worden gecompenseerd door het toenemende aantal Turken van de tweede generatie. Pas op lange termijn, na de periode 2023–2027, neemt het aantal gezinsvormers af, tot rond de duizend. Een vergelijkbare ontwikkeling geldt voor Marokkanen.

De aanname van een halvering van het percentage dat een partner laat overkomen, stoelt op het feit dat de regels ten aanzien van gezinsvormende migratie steeds strenger worden. Per 1 november 2004 moeten de huwelijkspartners uit het buitenland ten minste 21 jaar oud zijn en moet de in Nederland wonende partner ten minste 120 procent van het minimumloon verdienen. Daarnaast kan ook het verplichte inburgeringsexamen leiden tot minder gezinsvormende migratie. Het lijkt dus plausibel om een daling van de kans op gezinsvorming te veronderstellen. Wel wordt verondersteld dat deze daling niet onbeperkt zal zijn. Zo is uit eerder onderzoek al gebleken dat het effect van de leeftijdsgrens beperkt zal zijn, omdat slechts een klein deel van de gezinsvormers jonger is dan 21 jaar (Nicolaas en Sprangers, 2002). Daarnaast is het niet onwaarschijnlijk dat als potentiële gezinsvormers te jong zijn, ze zullen wachten tot ze 21 jaar zijn.

Afgezien van de strengere regelgeving, mag worden verwacht dat naarmate de Turkse en Marokkaanse tweede generatie in omvang toenemen, de kans op een keuze voor een in Nederland opgegroeide Turkse of Marokkaanse partner groter wordt. Verder blijkt uit onderzoek van het CBS onder jonge Turken en Marokkanen dat 80 à 90 procent het vooral belangrijk vindt dat de partner dezelfde geloofsovertuiging heeft (De Graaf, 2005). Een kleiner deel, ongeveer 50 tot 70 procent, vindt het belangrijk dat de partner een Turkse of Marokkaanse achtergrond heeft (de partner mag voor hen dus in Nederland zijn opgegroeid). Slechts 10 procent geeft aan het belangrijk te vinden dat de partner in Turkije of Marokko is opgegroeid. Toch wordt verondersteld dat uiteindelijk een hoger percentage zal kiezen voor een partner uit Turkije of Marokko. De ondervraagden geven weliswaar aan het niet belangrijk te vinden dat de partner uit Turkije of Marokko komt, maar dat wil niet zeggen dat ze er bezwaar tegen hebben als dat wel het geval is. Een deel zal naar verwachting uiteindelijk toch kiezen voor een partner uit Turkije of Marokko, bijvoorbeeld omdat ze een geschikte partner tegenkomen tijdens een bezoek aan het herkomstland. Daarnaast mag

worden verwacht dat een deel op aandringen van de familie zal kiezen voor een partner uit Turkije of Marokko.

De resultaten van het model om gezinsvormende migratie te schatten zijn gebruikt als bouwsteen voor de uiteindelijke veronderstellingen ten aanzien het totale aantal immigranten uit Turkije en Marokko. Deze veronderstellingen komen aan de orde in een ander artikel in deze aflevering van *Bevolkingstrends* (Alders, 2005).

Literatuur

Alders, M., 2005, *Bevolkingsprognose 2004–2050: veronderstellingen over immigratie*. *Bevolkingstrends* 53(2), blz. 33–38. CBS, Voorburg/Heerlen.

Graaf, A. de, 2005, Jonge Turken en Marokkanen willen partner van dezelfde afkomst. CBS-webmagazine 7 maart 2005, www.cbs.nl.

Nicolaas, H. en A. Sprangers, 2002, Jaarlijks twaalfduizend kinderen voor gezinshereniging naar Nederland. CBS-webmagazine 17 juni 2002, www.cbs.nl.

Rijn, A. van, et al., 2004, *Ontwikkeling van een Integratiekaart*. Cahier 2004-9. CBS / WODC, Voorburg / Den Haag.

Bron en periode

Cijfers over huwelijkssluiting worden doorgaans gebaseerd op de huwelijksstatistiek die het CBS afleidt uit het bevolkingsregister (GBA). De huwelijksstatistiek bevat echter te weinig informatie om cijfers af te leiden over de mate waarin allochtonen hun partner uit het land van herkomst laten overkomen. Zo zijn in de huwelijksstatistiek geen gegevens over de ouders bekend en kan dus maar weinig informatie over de tweede generatie worden afgeleid. Daarnaast komt het vaak voor dat iemand met een buitenlandse partner trouwt, maar dat deze partner nog niet is ingeschreven in de GBA. Er zijn dan zeer weinig achtergrondgegevens over de buitenlandse partner bekend. Om deze redenen is in een gezamenlijk onderzoek van het CBS en het WODC ten behoeve van de integratiekaart voor een andere aanpak gekozen (Van Rijn et al., 2004).

Bij deze aanpak zijn cijfers over het aandeel allochtonen dat een partner uit het land van herkomst laat overkomen, gebaseerd op de structuurtelling van 1 januari 2003. Deze structuurtelling beschrijft de situatie van de geregistreerde bevolking van Nederland, onderscheiden naar een groot aantal kenmerken. In de structuurtelling is gekeken naar paren die op 1 januari 2003 samen op één adres waren geregistreerd en in het jaar 2000 zijn gehuwd. Om te bepalen of sprake is geweest van gezinsvormende migratie, is gekeken naar de migratiedatum van de beide partners. Ter illustratie, voor het afleiden van cijfers voor mannen is gekeken naar mannen die in 1999 of eerder naar Nederland zijn gekomen, of die in Nederland zijn geboren, en die in 2000 zijn gehuwd met een vrouw die tussen 1999 en 2002 naar Nederland is gekomen.

Er is gekozen voor het relatief 'oude' jaar 2000, omdat bij huwelijken die in 2001 en 2002 zijn gesloten de allochtone huwelijkspartners relatief vaak nog niet zijn geregistreerd in de GBA. Als iemand een partner uit een niet-westers land huwt, duurt het vaak een jaar of zelfs langer voordat ze ook daadwerkelijk kunnen gaan samenwonen. Omdat wordt uitgegaan van het huwelijkscohort 2000, moet worden bedacht dat een deel van deze huwelijken reeds vóór 1 januari 2003 is ontbonden door middel van echtscheiding. Uit onderzoek blijkt dat het jaar 2000 een acceptabele benadering geeft van het aandeel allochtonen dat een partner uit het land van herkomst laat komen.